

CAMPANYA

D'ACTIVITATS COMARCALS

2026

III TROBADA COMARCAL
DE BANDES DE LA COSTERA

MONTESA
14 Juny 2026
A LES 10:00h

Ajuntament de Montesa

Amb el patrocini de:

GENERALITAT
VALENCIANA
Comissió de Educació, Cultura,
Universitats i Ocupació

INSTITUT
VALENCIÀ
DE CULTURA

CAMPANYA

D'ACTIVITATS COMARCALS

2026

III TROBADA COMARCAL
DE BANDES DE LA COSTERA

MONTESA

14 Juny 2026

A LES 10:00h

50 ANYS DE LA REUNIFICACIÓ DE LA UNIÓ MUSICAL DE MONTESA

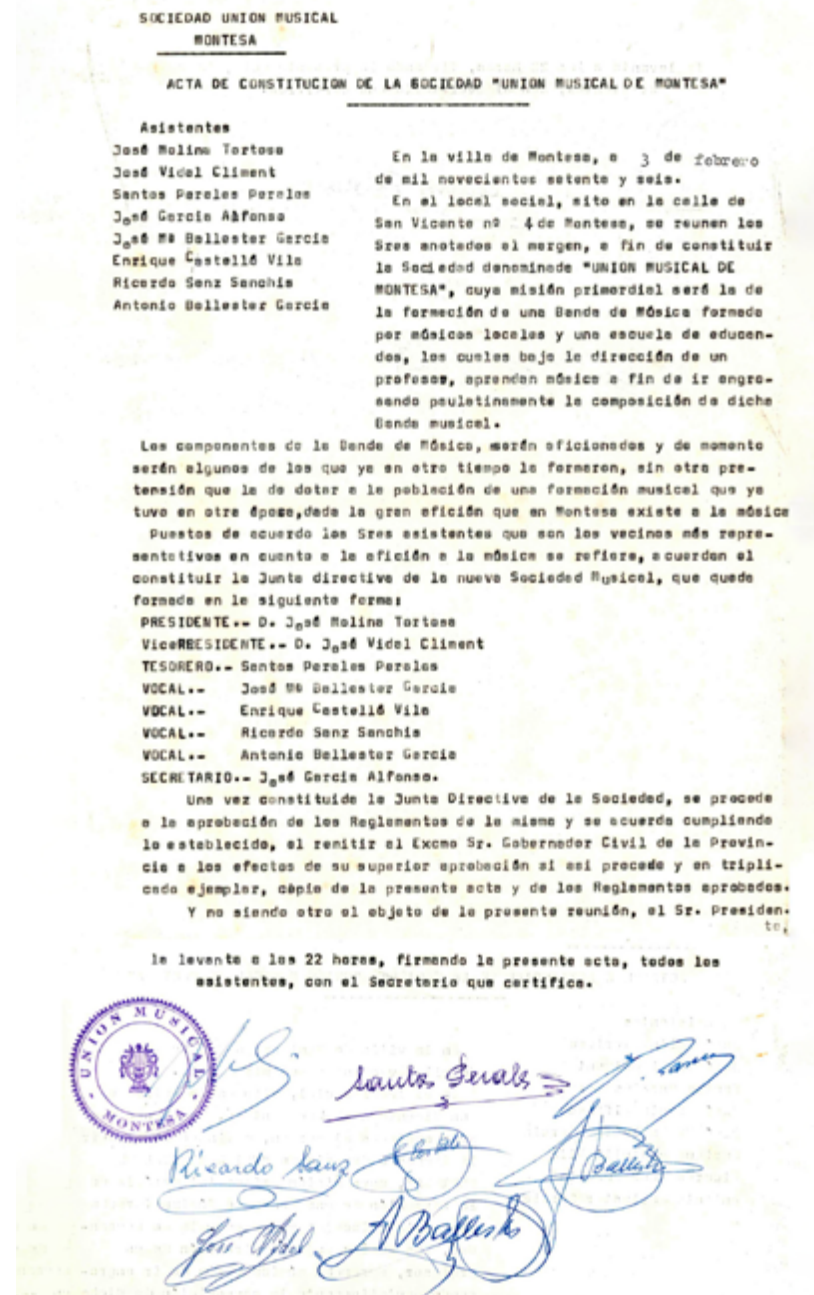
per Josep Cerdà i Ballester¹

A hores d'ara, la majoria de persones que s'han dedicat a buscar els orígens de les bandes de música valencianes coincideixen en datar-les, la majoria, en la segona mitat del segle XIX i relacionar-les amb regiments militars o els seus músics.

En el cas de Montesa, la pèrdua de la documentació dels arxius locals dificulta la recerca però tot i això, comptem amb algunes dades. Una cosa distinta a les bandes eren els grups de músics que puntualment s'ajuntaven per tocar en determinats esdeveniments, en eixe sentit, ens consta el pagament de 12 sous fet en 1640 «a los dulsayneros de Montesa» per tocar en la festa de sant Jordi que els religiosos del castell convent de l'Orde havien organitzat aquell any. En una línia semblant, en 1827, l'ajuntament va gratificar amb 20 rals de billó «a los músicos de esta villa para tocar en la prosesión», segurament de la Mare de Déu d'Agost d'aquell any.

Deixant a banda aquells apunts més antics, si ens cenyim al fenomen modern de les bandes, la primera referència relativa a Montesa localitzada fins ara data del dos d'abril de 1905, quan l'ajuntament de l'època va convidar a la «banda de música de esta villa» per a complimentar el rei Alfons XIII, que viatjava per primera vegada a València en tren i havia de parar el comboi a l'estació del poble per a saludar el castell en qualitat de Gran Mestre de l'Orde de Montesa. La breu trobada amb el monarca es va produir el 10 d'abril, i a finals de maig, la corporació municipal va consignar el pagament de cinquanta pessetes a José Mre Borja Fillol, director de la música aleshores.

1. Historiador i fiscorn de la Unió Musical de Montesa

Acta de constitució de la UMM. 03.02.1976

De les vicissituds posteriors de l'agrupació fins a l'esclat de la guerra només ens consta el nom d'alguns dels directors. José Ramón Juan Martínez, natural d'Aielo de Malferit, i Antonio Morales Arnau, ferrer i músic nascut a Canals, la van dirigir al llarg de la dècada dels anys vint del segle passat. També se'n va fer càrrec Evelio Valero Paulo, un mestre d'escola que exercí a Montesa els anys 1927-1930 i que abans havia creat la banda de música de Chulilla, a la comarca de la Serrania.

Als anys de la II República i fins als inicis de la guerra civil en 1936 la va dirigir José García Alfonso, «el tio Pepet». Nascut a Montesa el 14 de febrer de 1915, va aprendre solfa i violí amb mossén Emilio Ferri Calatayud, rector del poble durant el període 1926-1929. Després va ingressar a la banda com a clarinet, al temps que ampliava estudis de solfeig i harmonia amb Vicente Terol Gandía, músic major del Regiment d'Infanteria

Otumba número 49 destinat a Xàtiva. Amb això, quan tenia setze anys (1931) es va fer càrrec de la direcció de la seua banda.

Després de la guerra civil (1936-1939) ensenyava als educands el montesí Vicente Ferrer Ballester, de malnom «Manteca», que malauradament va faltar prompte, a finals de desembre del cinquanta, quan tenia vint-i-nou anys d'edat. Per la seua part se n'ocupava de dirigir-la Luis Gil Ruiz, que abans havia sigut director de la banda de Cabdet (hui Albacete); amb aquest van aconseguir en 1944, el primer accèssit al certamen de bandes celebrat a Xàtiva aquell any.

D'altra banda, a la dècada dels anys quaranta del segle passat es va elaborar, al convent de les monges de la Caritat de Montesa, al carrer de Santa Bàrbara, l'antiga bandera de la música, que d'acord amb l'època porta la inscripció en castellà *Unión Musical de Montesa*.

sona cuya mayor preocupación estriba en el cumplimiento del deber.

En esta nueva etapa hemos de intentar el conseguir, para honra y gloria de Montesa, una Banda de Música que sea la envidia de los pueblos de esta Comarca. Para ello necesitamos, no sólo el sacrificio y esfuerzo de los músicos que la componen, sino también el calor de una Junta, una Sociedad, y de todo un pueblo que aliente a éstos en todo momento.

Las instituciones musicales rurales son un gran medio para conseguir elevar el nivel cultural de los pueblos. Ellas, con sus alegres marchas, os hacen saltar a la calle y henchir los pechos de alegría en los días de fiestas tradicionales, a la vez que con sus conciertos populares os proporcionan horas de solaz sano recreo.

Adelante, pues, pueblo de Montesa. Todos unidos en esta Sociedad Musical hasta conseguir el fin que nos proponemos.

El DIRECTOR

Al tomar la Dirección de esta entidad Musical, lo hacemos al objeto de que en una sola persona jurídica estén representados todos campos artísticos del Divino Arte siente nuestro querido pueblo.

No vacilamos ante el sacrificio que pueda requerirnos, con tal de crear una Banda que sea modelo de instituciones musicales y con ello elevar el nombre de nuestro pueblo a lo altísimo que su cultura artística merece.

Así creemos resaltar el sentir unánime de este pueblo que dispuesto a todo sacrificio espera el fruto de esta nueva sociedad.

LA DIRECTIVA

PROGRAMA
DEL
CONCIERTO PRESENTACION
DE LA
Banda Caballeros de la Orden
de Montesa

BAJO LA DIRECCION DE SU MAESTRO
PABLO CARBONELL

QUE TENDRA LUGAR EL DIA 30 DE ABRIL DE 1949
A LAS 10 DE LA NOCHE, EN EL LOCAL DEL CINE

PRIMERA PARTE

Lolita García (pasodoble) . . . P. Carbonell
Largo . . . . . Haendel
Danubio Azul . . . . . J. Straus
La Canción del Olvido . . . Serrano
Un Momento Musical . . . . Schubert
Marcha Turca . . . . . Mozart

SEGUNDA PARTE

La Entrá de la Maria . . . Giner
La del Manojó de Rosas . . Sorozábal
Para Elisa . . . . . Beethoven
Tanhauser (coro Peregrinos) . Wagner
La Leyenda del Beso . . . Soutullo y Vert
Lo Cant del Valenciá . . . P. Sosa

Finaliza este Concierto con el estreno del Pasodoble **CABALLEROS DE LA ORDEN DE MONTESA**, del Maestro P. Carbonell.

El resurgimiento artístico y cultural de un pueblo

El sentir artístico de un pueblo en su resurgir musical es alma enriquecida con anhelo de aspiración cultural y progreso, por ello uso mi máximo esfuerzo con el fin de facilitar tan loable deseo.

EL ALCALDE

El objeto de las presentes líneas no es otro que el de dirigir a mi pueblo un llamamiento para que con todas sus fuerzas y entusiasmo apoye las iniciativas de la Junta Musical y poder conseguir vuestra población la Banda de Música que ella requiere. ¿Todo esto para qué? Para producir en nuestro espíritu la alegría, que es camino de la educación del alma y ella es la que nos ha de conducir a Dios, término final de todas nuestras aspiraciones.

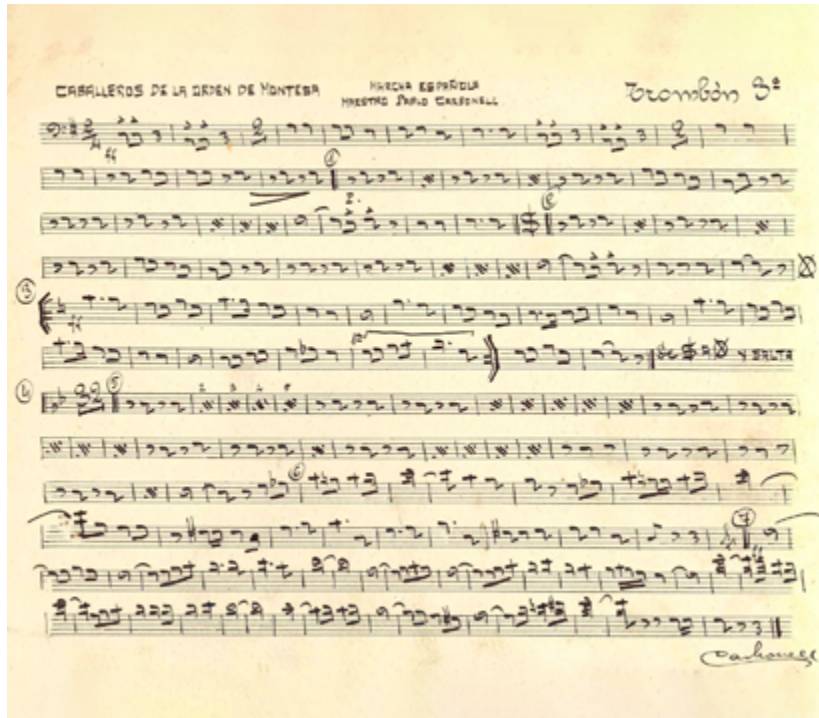
El hombre de nuestros días necesita más que nunca de la alegría y buen humor. El verdadero sentido cristiano de la vida, da al alma el gozo espiritual más íntimo y la esperanza en la eterna resurrección y felicidad.

El que no fomenta la sana alegría que en esta ocasión está representada en nuestra Banda de Música no ha comprendido lo que es ser cristiano.

VEUESTRO CURE

Al hacerme cargo, requerido por vuestro digno Presidente, de la Dirección de vuestra Banda de Música, lo hago sintiendo la responsabilidad que un hecho de esta naturaleza hace recaer en aquella per-

Concert 30.04.1949

Caballeros de la Orden de Montesa. Carbonell, 1949

Més tard, el 30 d'abril de 1949, en un concert que va tindre lloc al desaparegut «Cine Ideal» de Montesa, va prendre possessió com a director Pablo Carbonell Alventosa. A més, l'acte va servir per presentar la música amb la denominació de *Banda Caballeros de Montesa*, un nom que no va fer fortuna perquè al remat va quallar el més apropiat de *Unión Musical de Montesa*. Tot i això, al programa d'aquell concert es va fer l'estrena del pasdoble *Caballeros de la Orden de Montesa* que havia preparat per a l'ocasió el mestre Carbonell. Altres composicions del mateix autor van ser les marxes de processó *Virgen del Castillo de Montesa* i *Cristo de la Buena Muerte*, inspirades ambdues en les advocacions patronals del poble.

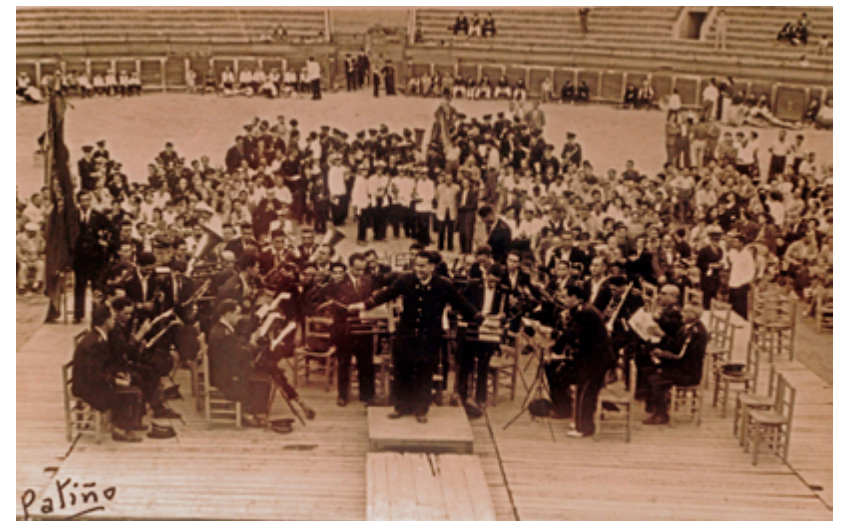
Pablo Carbonell hi estigué al capdavant de la societat uns anys, no podem precisar quants; en 1952 va passar a dirigir també la Música Nova

de Xàtiva, i eixe mateix any, es va ocupar d'ambdues bandes al *Certamen del Pasdoble* celebrat a la plaça de bous de Xàtiva durant la fira d'aquell any.

Després de 'don Pablo' van dirigir la Unió Musical de Montesa Salvador Pérez Fabra (director de la Primitiva de Xàtiva abans i després de la guerra); un tal don José –o don Juan–, de Vallada; i don Jesús –o José–, de malnom *Palomilla*, de qui no hem aconseguit més informació, només l'anècdota que als músics i educands els feia tocar i cantar una peça del seu repertori titulada *La panocha*.

Passats els anys, a prop del 1969, quan no hi hagué músics suficients per a cobrir les activitats desenvolupades al poble, la banda es va disoldre. La situació es mantingué uns anys, fins que el tres de febrer de 1976 es va constituir de nou la *Unión Musical de Montesa*:

Los componentes de la banda de música serán aficionados y de momento, serán algunos de los que ya en otro tiempo la formaron, sin otra pretensión que la de dotar a la población de una formación musical que ya tuvo en otra época, dada la gran afición que en Montesa existe a la música.

UMM. Plaça bous Xàtiva. 23.08.1952

Federación Regional Valenciana
de Sociedades Musicales
....
**IV Festival de Bandas de Música
de la Comarca "La Costera"**

Sábado y domingo, 27 y 28 de septiembre de 1986
a las 18 horas
Plaza Mayor MONTESA

COLABORAN: Excmo. Ayuntamiento de Montesa
Excmo. Ayuntamiento de Vallada
Caja de Ahorros de Valencia
Caja Rural Provincial de Valencia
Caja Rural de la Valencia Castellana

ORGANIZA: Sociedad Unión Musical de Montesa

IV Festival. Montesa, 1986

En aquella acta de refundació hi consta com a secretari José García Alfonso, que com antic músic, va assumir també la direcció i l'ensenyament de totes aquelles persones que de forma progressiva anaven ingressant. Segons una relació de músics del període 1976-1988, dels antics que hi havia hagut al poble se'n van incorporar 23. Poc després, el tres d'agost de 1977, van entrar els primers –set– que eixien de l'escola d'educands, amb una dona –la primera d'elles– que va ingressar amb la flauta: Mª Carmen Martínez Gadea.

Durant aquella nova etapa la va dirigir, al llarg de 19 anys, José García Alfonso, alhora que impartia solfeig i instrument, de forma desinteressada, a la seua pròpia casa o a la planta alta del forn del carrer del Mig.

Per altra part, el set de juny de 1990 l'Orde de Montesa –que subsisteix hui com a corporació nobiliària–, va autoritzar la banda perquè poguera utilitzar la creu de l'Orde dins una lira com a distintiu, de manera semblant a com feien abans als vells uniformes, que portaven la creu antiga de Montesa roja, junt amb la lira, en la gorra i en la jaqueta.

Al remat, després de vora dos dècades a càrrec de José García Alfonso, en maig de 1995 va passar a la direcció l'alcoià Rafael Mullor Grau, un notable compositor de música festera, deixeble de Blanquer i Galduf, guardonat en nombroses ocasions.

Al dit mestre es deuen la renovació del repertori i del nivell musical, gràcies al treball continuat que hi desenvolupà al llarg de vint-i-tres anys. Com a colofó de la seua estada a Montesa, Mullor va compondre en 2006 el pasdoble *Unió Musical de Montesa*, que es va estrenar el 22 d'octubre d'aquell any en commemoració del seu 'suposat' centenari.

***

Des de juny de 2018 la Unió Musical s'hi troba al capdavant d'un músic seu, Alejandro Perales Guillén, professional format als conservatoris de Xàtiva i València que compta amb l'especialitat de trompa.

Aquesta última etapa s'ha caracteritzat per l'augment de les eixides a diversos pobles sense menystenir l'activitat concertística, per la qual cosa compta a hores d'ara –abril del 2026– amb un total de 86 músics, cosa que suposa per a Montesa, amb una població de 1.128 habitants (INE, padró municipal a 1/1/2025) el 7,62 % del total.

Enguany, la Unió Musical de Montesa és l'amfitriona de l'encontre de bandes de música de la Costera, una trobada que ha transformat en un format distint els antics festivals comarcals. I justament en una data per a recordar, quan fa cinquanta anys de la reunificació de la banda i quaranta des que acollí la quarta edició de l'aleshores festival.

Referències arxivístiques i bibliogràfiques

Arxiu de la Unió Musical de Montesa: diversos.

Arxiu del Regne de València, *Clero*, L.1933.

Arxiu Municipal de Montesa: llibres d'actes de les sessions plenàries.

Arxiu Parroquial de Montesa: comptes de l'Associació del Cor de Jesús.

Testimonis orals i material particular

***

ASENSI SILVESTRE, Elvira (2013): *Música, mestre!. Les bandes valencianes en el tombant del segle XIX*. Universitat de València.

BLESA, Isaïes; MARTÍNEZ, Robert (2014): *Història de la societat musical La Primitiva Setabense*. Música Vella & Ajuntament de Xàtiva.

CATALÁ SANCHIS, Salva (2023): *La Nova de Xàtiva. Història d'una societat artística i musical*. Societat Musical La Nova de Xàtiva.

DIVERSOS AUTORS (2012): *Arriben bandes: les societats musicals valencianes*. Museu Valencià d'Etnologia.

RUIZ MONRABAL, Vicente (1993): *Historia de las sociedades musicales de la Comunidad Valenciana. Les bandes de música i la seua federació*. Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana, 2 vol.

***

C., J. (2015, 24 febrer): «Montesa recuerda al director de la banda de la UM en el centenario de su nacimiento». *Levante-EMV*.

CERDÀ, Josep (1996, 19 novembre): «La Unión Musical de Montesa organiza un apretado programa para S. Cecilia». *Levante-EMV*.

CERDÀ, Josep (1995, 31 agost): «El alcoyano Rafael Mullor Grau toma el relevo de José García Alfonso como director de la Unión Musical de Montesa». *Levante-EMV*.

CERDÀ, Josep (1992, 29 novembre): «La Unión Musical de Montesa rinde homenaje al músico más veterano». *Levante-EMV*.

ESTEVE, Federico (1992, 30 setembre): «Las bandas de la Costera rinden homenaje a José García Alfonso». *Levante-EMV*.

LA VEU DE XÀTIVA (1983, 6 octubre): «La Unión Musical, un movimiento cultural»